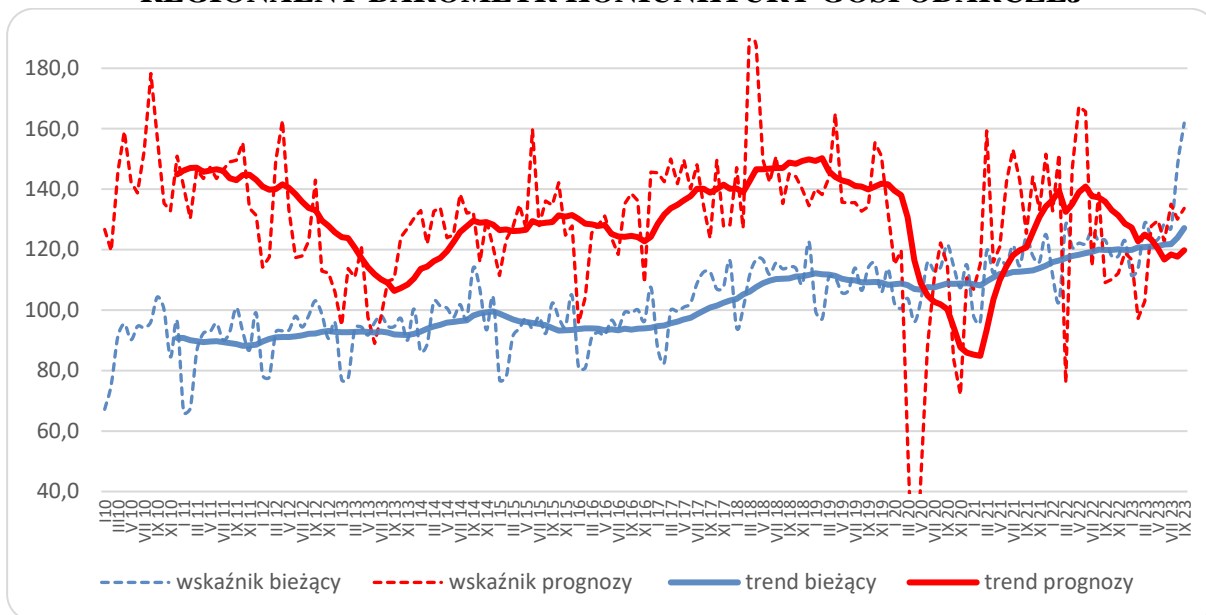

Analiza koniunktury w województwie warmińsko-mazurskim

(Stan na koniec III kwartału 2023 r. oraz prognoza na najbliższe 3 miesiące)

REGIONALNY BAROMETR KONIUNKTURY GOSPODARCZEJ

Źródło: badania własne.

WSKAŹNIK		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
BIEŻĄCY	2022	113,8	105,0	130,6	122,4	123,7	123,6	127,4	124,0	124,3	118,3	118,3	124,0
	2023	111,5	113,9	128,8	123,7	123,4	128,5	127,0	148,1	161,9			
PROGNOZA	2022	132,8	152,3	77,2	145,7	166,5	164,8	114,0	137,8	108,0	109,8	111,8	118,5
	2023	116,8	97,2	103,0	127,8	129,6	122,8	135,1	130,1	133,6			

Źródło: badania własne.

I. Synteza

1. Spadek koniunktury w przemyśle
2. Poprawa koniunktury w budownictwie
3. Stabilna sytuacja na rynku pracy
4. Spadek poziomu inflacji
5. Wzrost obrotów w handlu detalicznym

Stan koniunktury gospodarczej województwa warmińsko-mazurskiego, na końcu III kwartału 2023 r., względem II kwartału 2023 r. uległ poprawie. Wartość bieżąca regionalnego barometru koniunktury na koniec września 2023 r. wyniosła 161,9 pkt., co oznacza wzrost o 33,4 pkt. w porównaniu do wyniku z czerwca 2023 r. Względem analogicznego okresu roku poprzedniego, również nastąpiła poprawa sytuacji (wzrost wartości barometru o 37,6 pkt.). Wartość 3-miesięcznej prognozy na koniec III kwartału 2023 r. wyniosła 133,6 pkt. Wartość prognozy jest wyższa o 10,8 pkt. od wartości wskaźnika z końca II kwartału br. W zestawieniu z wartością wskaźnika prognozy z analogicznego okresu poprzedniego roku, wynik ten jest wyższy o 25,6 pkt.

Na wartość bieżącą regionalnego barometru koniunktury w III kwartale 2023 r. pozytywnie wpływały wyniki z rynku pracy, dotyczące spadku liczby bezrobotnych. W odniesieniu do budownictwa oraz sprzedaży detalicznej, jak również wynagrodzeń, sytuacja względem II kwartału również uległa poprawie. W przypadku produkcji przemysłowej odnotowano natomiast spadek dynamiki zarówno produkcji, jak i sprzedaży. Spadek miał miejsce również w przypadku liczby ofert pracy na rynku regionalnym. Ogólnie rzecz ujmując gospodarka regionu Warmii i Mazur znajduje się w okresie powolnego i stopniowego wychodzenia z kryzysu, widocznego jeszcze w poprzednim kwartale. Negatywny wpływ na wartość barometru miały słabe wyniki przemysłu, co jest efektem utrzymujących się już kolejny kwartał negatywnych czynników w zakresie produkcji na najważniejszy dla naszego regionu rynek zbytu, jakim jest rynek niemiecki. Ograniczony popyt na produkty przemysłowe, sprzyja hamowaniu wzrostów cen. Ponadto pomimo utrzymującego się konfliktu zbrojnego za wschodnią granicą udało się ustabilizować płynność dostaw, a co za tym idzie i cen surowców energetycznych tzn. ropy naftowej i gazu. W odniesieniu do rynku pracy niskie bezrobocie wynika, jak w poprzednim kwartale - z odpływu pracowników (szczególnie mężczyzn), jako tzw. migrantów ekonomicznych do kraju pochodzenia i tym samym wzrostu zapotrzebowania na pracowników krajowych. Wskutek obniżenia się koniunktury w przemyśle, ma miejsce również spadek zapotrzebowania na pracowników w tym sektorze gospodarki. Pozytywnie na rynek pracy, ze względu na czynnik sezonowości, oddziałuje natomiast popyt w takich sektorach, jak: budownictwo, rolnictwo i turystyka. Po niewielkim zainteresowaniu usługami turystycznymi w II kwartale br., okres wakacji okazał się znacznie lepszym od wcześniej prognozowanego. W rezultacie udało się zachować stabilną sytuację na regionalnym rynku pracy.

W odniesieniu do 3-miesięcznej prognozy można sformułować wniosek, iż po okresie spadku aktywności gospodarczej w I i II kwartale br., pojawiły się pierwsze oznaki ożywienia w gospodarce regionu Warmii i Mazur. Najwyższa od 12 miesięcy wartość prognozy to wynik poprawy sytuacji w dwóch obszarach gospodarki regionu – budownictwie oraz sektorze bankowym. Wzrost liczby pozwoleń budowlanych, zwłaszcza dla budownictwa komercyjnego (deweloperzy) oraz zwiększenie zainteresowania kredytami hipotecznymi, w związku z wprowadzonym programem dopłat do kredytów spowodował ożywienie na rynku bankowym, a co za tym idzie – na rynku budowlanym. Nadal jednak, ma miejsce niski stan koniunktury w gospodarce niemieckiej, która jest jedną z najważniejszych dla przedsiębiorców w regionie. Niski poziom popytu w gospodarce niemieckiej sprawia, że polskie firmy jako poddostawcy niemieckich przedsiębiorstw otrzymują mniej zamówień, a przez to zgłaszają problemy z płynnością finansową. Ponadto trudna sytuacja w pozostałych krajach strefy euro i ogólna niepewność na rynkach zagranicznych nie sprzyjają jak dotychczas wzrostom produkcji przemysłowej.

II. Sytuacja gospodarcza w Polsce

Według szacunków Instytutu Prognoz i Analiz Gospodarczych, **III kwartał 2023 roku** był okresem odbicia trendu koniunktury gospodarczej po 6 kwartałach spadku aktywności, spowodowanego wojną za wschodnią granicą oraz niepewnością w gospodarce światowej. Prognozowane **tempo wzrostu produktu krajowego brutto w III kwartale** w odniesieniu do analogicznego kwartału poprzedniego roku wyniosło 0,4%. Natomiast względem poprzedniego, tj. II kwartału PKB uległ zwiększeniu o 2,5%. Dane cząstkowe opublikowane przez GUS za III kwartał wskazują, że przyniósł on zwrot w trendach gospodarczych, tj. powrót gospodarki na ścieżkę wzrostu – po dwóch kwartałach spadku PKB. Prognozy odnośnie

dalszego rozwoju sytuacji gospodarczej w ostatnim kwartale br. oraz kolejnych w 2024 r. są pozytywne. Wynika to z dwóch czynników. Pierwszym jest malejąca, chociaż ciągle wysoka względem celu NBP inflacja. Obecna prognoza NBP wskazuje, że powrót do tzw. celu inflacyjnego (inflacja na poziomie 2,5%) nastąpi pod koniec 2025 r. Czynnikiem sprzyjającym wejściu gospodarki na ścieżkę wzrostu jest dobra sytuacja na rynku pracy.

Aktualne prognozy wzrostu gospodarczego za cały 2023 r. wynoszą 0,1% (wobec prognoz z czerwca 2023 r. wskazujących 1% wzrost PKB). Obecny wzrost napędzają głównie wydatki publiczne oraz inwestycje przedsiębiorstw, wspierane przez absorpcję funduszy UE, związane z zakończeniem wydatkowania środków z unijnej perspektywy finansowej 2014-20. Drugim ważnym składnikiem popytu krajowego, mającym swój udział w pobudzeniu wzrostu gospodarczego, jest konsumpcja. Po spadkach w tym sektorze gospodarki w II kwartale br. nastąpiło odbicie, które jest spowodowane głównie spadkiem inflacji i wzrostem realnych płac. Można oczekiwać przyspieszenia wzrostu PKB w kolejnych kwartałach wskutek dalszego spadku inflacji, utrzymania transferów socjalnych w gospodarce, wzrostu płacy minimalnej oraz wynagrodzeń w sektorze publicznym.

W III kwartale br., podobnie jak w I półroczu 2023 roku, na wartość PKB negatywnie wpływał popyt krajowy, jednak skala tego oddziaływania była znacznie niższa od poprzednich kwartałów. Jest to naturalna konsekwencja podwyżek stóp procentowych z poprzedniego roku, której efekty ujawniają się z kilkumiesięcznym opóźnieniem. Pozytywne oddziaływanie na gospodarkę odnotowano w popycie zagranicznym, którego niewielkie, ale dodatnie saldo przyczyniało się do poprawy wartości PKB.

W kolejnych kwartałach można oczekiwać powolnego, ale systematycznego wzrostu poziomu konsumpcji, wskutek dalszego obniżania się inflacji oraz poziomu stóp procentowych. Prognozy dla całego 2023 roku wskazują na spadek konsumpcji na poziomie 0,8% oraz jej wzrost o ok. 3% w kolejnym roku.

Na tle wolno rosnącej konsumpcji pozytywnym zjawiskiem jest wzrost poziomu inwestycji w gospodarce. Jak już zaznaczono, jest to efekt zmiany tendencji w gospodarce oraz nieco niższego poziomu niepewności, w porównaniu do poprzedniego roku. Już czwarty kwartał z rzędu dynamika popytu inwestycyjnego przewyższała tempo wzrostu PKB. Rosła zatem stopa inwestycji, czyli udział inwestycji w PKB, co należy uznać za zjawisko pozytywne. W bieżącym roku Instytut Prognoz i Analiz Gospodarczych prognozuje wzrost wartości inwestycji w gospodarce o 6,6%.

Symptomy ożywienia w gospodarce są także widoczne w sektorze budownictwa. W III kwartale 2023 r. tempo wzrostu wartości dodanej w sektorze budowlanym wyniosło 5%, w ujęciu rocznym wobec zaledwie 0,7% wzrostu w drugim kwartale br. Dobre wyniki budownictwa to rezultat finalizacji projektów publicznych w ramach unijnej perspektywy finansowej 2014-20. Jednocześnie można zaobserwować wzrost aktywności w zakresie budownictwa komercyjnego i indywidualnego. Jest to po części reakcja na wdrożenie projektu taniego kredytu na mieszkania przez rząd w III kwartale br.

W ujęciu sektorowym największym spadkiem w III kwartale br. charakteryzował się przemysł. Odnotowano spadek zarówno wartości dodanej w przemyśle (o 0,5%), jak również wartości produkcji przemysłowej (o 1%). Nastąpił również spadek nowych zamówień w tym sektorze. Dotyczy to w szczególności zamówień zagranicznych, co wynika z pozostawania w stagflacji państw strefy euro, a w szczególności największej gospodarki UE – Niemiec. Prognozowane ożywienie koniunktury w przemyśle dotyczy kwartałów roku 2024.

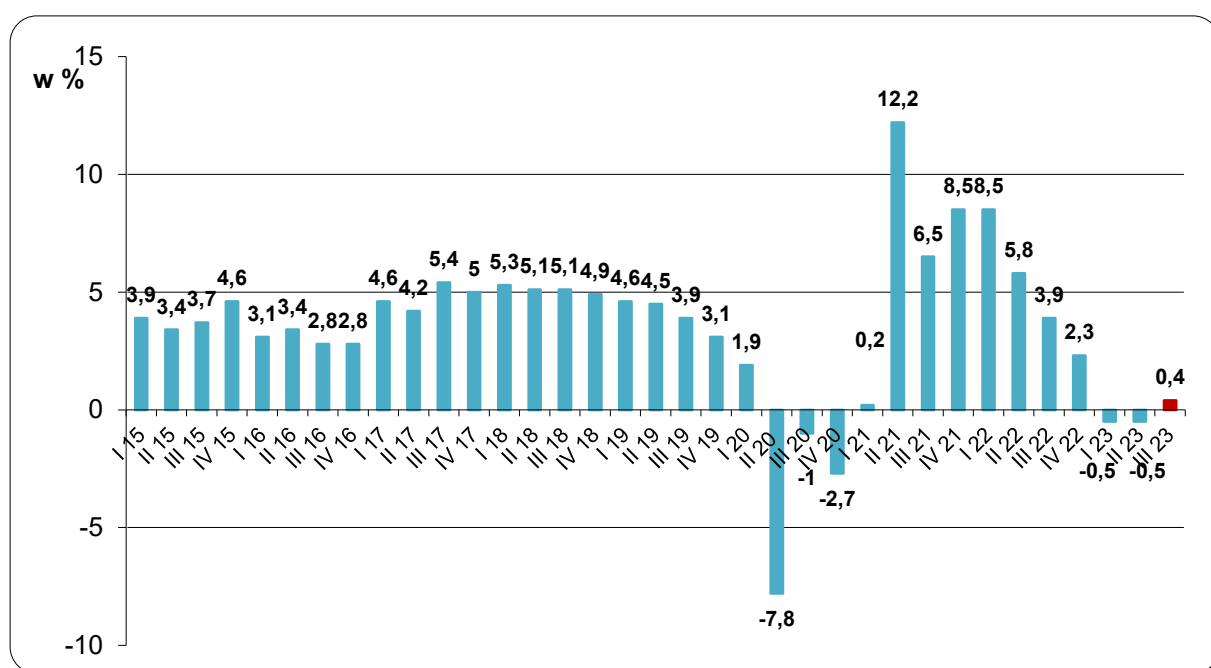
Według danych GUS na koniec III kwartału 2023 r. poziom zatrudnienia w Polsce wzrósł w ujęciu rocznym o 0,6%. Na niskim poziomie pozostała stopa bezrobocia, która na koniec września 2023 roku wyniosła 5%. Oznacza to utrzymanie poziomu bezrobocia z końca II kwartału br. W rocznym horyzoncie wynik ten odczytać należy jako kontynuację niskiego bezrobocia i tym samym dobrej, z punktu widzenia pracowników, sytuacji na rynku pracy. Pomimo pozostawania w Polsce dużej liczby uchodźców wojennych z Ukrainy oraz

obserwowanego spowolnienia gospodarczego, sytuacja na rynku pracy wydaje się stabilna. Jest to efekt długookresowych niedoborów na rynku pracy, spowodowanych negatywnymi zjawiskami demograficznymi (spadek liczby pracujących i ujemny przyrost naturalny).

Po raz pierwszy w 2023 r. – pod koniec III kwartału – wzrostom nominalnych wynagrodzeń towarzyszyły wzrosty płac w ujęciu realnym (tempo wzrostu płac było wyższe od wzrostu cen). Według GUS na koniec III kwartału 2023 r. przeciętne miesięczne wynagrodzenie w gospodarce wzrosło realnie o 1,9%. Jest to istotna i zarazem pozytywna zmiana w kontekście dynamiki popytu konsumpcyjnego oraz inwestycyjnego, które stanowią trzon produktu krajowego brutto w Polsce. Zmiany poziomu dynamiki PKB w Polsce w relacji do analogicznego kwartału poprzedniego roku zaprezentowano na wykresie 2.

Wykres 2.

**Kwartalna dynamika PKB w Polsce
(analogiczny kwartał poprzedniego roku = 100)**

Źródło: Główny Urząd Statystyczny.

Inflacja według danych GUS w III kwartale 2023 r. wyhamowała do poziomu jednocyfrowego. Na koniec września poziom inflacji wyniósł 8,2%, wobec 11,5% na koniec II kwartału br. W kraju ogółem największy wpływ na łączną wartość wskaźnika cen miał wzrost cen żywności (+10,4%), nośników energii oraz kosztów utrzymania mieszkania (+9,5%). W porównaniu do analogicznego okresu poprzedniego roku w znacznym stopniu zdrożały również: edukacja (+11%), kultura i rekreacja (+8,6%) oraz wyposażenie mieszkania i prowadzenie gospodarstwa domowego (+8,1%). Obniżeniu uległy ceny usług transportowych – o 2,8%.

Wprawdzie już trzeci kwartał z rzędu w bieżącym roku obserwujemy obniżanie się inflacji w Polsce, jednak dalszy spadek wskaźnika cen będzie przebiegał wolniej. Wynika to z niskiego poziomu bezrobocia, któremu towarzyszy początek ożywienia w gospodarce. Ponadto niekorzystnie na tempo spadku inflacji w kolejnych kwartałach będą oddziaływać: zapowiedziana kontynuacja wysokich transferów socjalnych państwa, wzrost płacy minimalnej oraz wynagrodzeń w sferze publicznej. Dodatkowo podtrzymywanie inflacji wynikać będzie ze stopniowego wycofywania się rządu z zerowego podatku VAT na żywność i stopniowe

ograniczanie tarczy cenowej na energię elektryczną (od połowy 2024 r.). Pozytywną informacją jest spadek tzw. inflacji bazowej we wrześniu br. (tzn. inflacji po wyłączeniu wpływu cen żywności i energii) do poziomu 6,8% (na koniec II kwartału 2023 r. wyniosła ona 11,1%). Tak wyraźny spadek inflacji bazowej daje postawę do ostrożnego optymizmu w dalszym procesie obniżania się poziomu inflacji konsumenckiej.

III. Metodyka budowy barometru koniunktury dla Warmii i Mazur

Do skonstruowania syntetycznego indeksu koniunktury gospodarczej w województwie warmińsko-mazurskim wykorzystano zagregowane dane dotyczące następujących makrowielkości gospodarczych:

- Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w urzędach pracy
- Liczba wyrejestrowanych bezrobotnych, którzy podjęli pracę
- Liczba ofert pracy niesubsydiowanej złożonych w urzędach pracy
- Dynamika przeciętnego wynagrodzenia sektorze przedsiębiorstw
- Dynamika produkcji budowlano-montażowej
- Dynamika produkcji sprzedanej przemysłu
- Dynamika sprzedaży detalicznej
- Liczba udzielonych pozwoleń na budowę
- Wartość wskaźnika IFO dla gospodarki niemieckiej
- Wskaźnik koniunktury w sektorze bankowym Pengab

Wszystkie zmienne zostały uwzględnione w miesięcznych interwałach. W celu zniwelowania efektu kumulacji przyrostów wartości wszystkich zmiennych przeliczono na różnice między sąsiadującymi okresami, wykorzystując przy tym formułę przyrostu symetrycznego Shishkina. Operacja ta ma na celu zachowanie symetryczności dodatnich i ujemnych zmian wartości danej zmiennej¹.

Kolejnym krokiem w konstruowaniu syntetycznego wskaźnika koniunktury jest eliminacja składnika o charakterze sezonowym z danych empirycznych szeregów czasowych. Najpopularniejszą metodą służącą dekompozycji szeregów czasowych jest procedura ARIMA. Metoda ta wykorzystuje koncepcję średniej ruchomej dla oszacowania wartości składnika sezonowego². Z uwagi na fakt, iż niektóre wartości zmiennych były dostępne już po desezonalizacji, wspomnianą procedurę przeprowadzono jedynie w odniesieniu do części zmiennych.

Celem kolejnej procedury jest podział uwzględnionych w analizie koniunktury gospodarczej zmiennych na trzy kategorie: zmienne wyprzedzające, równoczesne i opóźnione. Ma to istotne znaczenie w określaniu charakteru oddziaływania zmiennej składowej na bieżący stan koniunktury, wyrażony za pomocą syntetycznego wskaźnika. Punktem odniesienia dla ww. kategorii jest tzw. szereg referencyjny, którym najczęściej jest zmienna obrazująca zmiany zatrudnienia bądź wielkości produkcji. W niniejszej analizie jako szereg referencyjny przyjęto wartość produkcji sprzedanej przemysłu.

¹ Herbst. M. 2003, *Koniunktura gospodarcza metropolii*, Wydawnictwo Naukowe „Scholar”; Moore G. 1969, *Generating leading indicators from lagging indicators*, Western Economic Journal 6.

² Procedura ARIMA została przeprowadzona przy wykorzystaniu programu STATISTICA 10.pl.

W efekcie przeprowadzonej analizy korelacji oraz badania metodą głównych składowych dokonano wyselekcjonowania zmiennych wg kryterium podziału na wyprzedzające i równoczesne w stosunku do fluktuacji koniunkturalnych³.

Podstawą do konstrukcji wskaźnika równoczesnego są: liczba bezrobotnych zarejestrowanych w urzędach pracy, dynamika przeciętnego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw, dynamika produkcji budowlano-montażowej, dynamika produkcji sprzedanej przemysłu, dynamika sprzedaży detalicznej.

Do zmiennych o właściwościach wyprzedzających stan koniunktury gospodarczej zaliczono: liczbę wyrejestrowanych bezrobotnych, którzy podjęli pracę, liczbę ofert pracy niesubsydiowanej złożonych w urzędach pracy, liczbę wydanych pozwoleń na budowę, wskaźnik IFO określający stan klimatu gospodarczego w strefie euro oraz wskaźnik klimatu w sektorze bankowym Pengab.

Następnym etapem w trakcie tworzenia syntetycznego wskaźnika koniunktury jest standaryzacja zmiennych składowych. Celem tej operacji jest ograniczenie wpływu wskaźników o dużej zmienności na ostateczne wartości wskaźnika syntetycznego⁴.

Ostatnim krokiem przy budowaniu wskaźnika koniunktury gospodarczej jest agregacja zmiennych składowych do postaci indeksu złożonego. Dokonuje się jej najczęściej poprzez sumowanie zestandaryzowanych przyrostów poszczególnych zmiennych lub przez obliczenie średniej wartości tych przyrostów.

Oddzielną kwestią pozostającą do rozstrzygnięcia na końcowym etapie obliczania wskaźnika koniunktury jest określenie kryterium doboru wag przypisanych poszczególnym elementom składowym. Przy obliczaniu syntetycznego wskaźnika koniunktury przyjęto jako kryterium udziału poszczególnych zmiennych w kształtowaniu ostatecznej jego wartości siłę korelacji z szeregiem odniesienia.

IV. Analiza składowych barometru koniunktury gospodarczej dla województwa warmińsko-mazurskiego

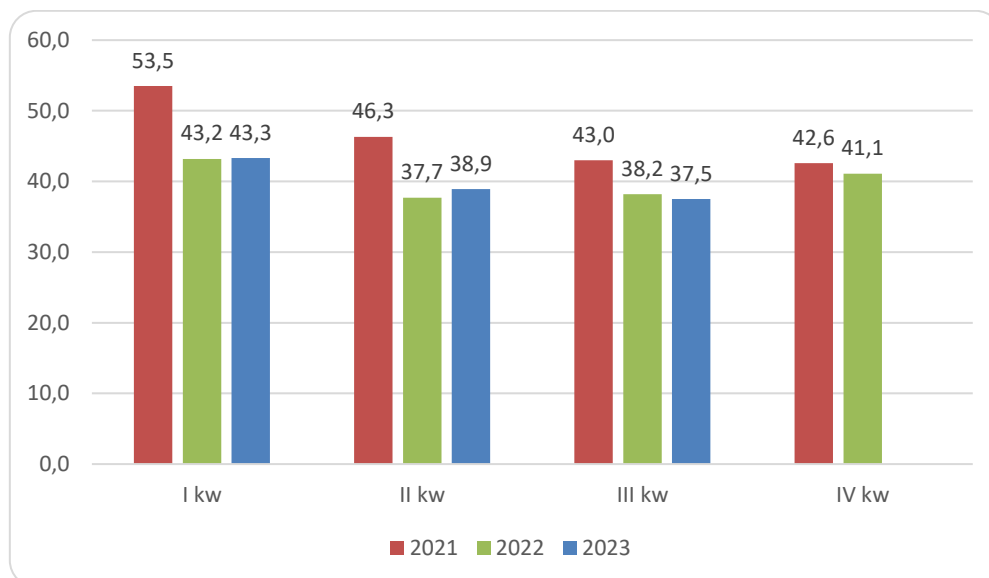
Według danych Urzędu Statystycznego w Olsztynie na koniec III kwartału 2023 r. liczba bezrobotnych w województwie warmińsko-mazurskim w porównaniu do stanu z końca II kwartału uległa obniżeniu o 4%, tj. o ok. 1400 osób. W relacji do analogicznego okresu poprzedniego roku liczba bezrobotnych była niższa o 2%, tj. o ok. 700 osób. Stopa bezrobocia w regionie na koniec września 2023 r. osiągnęła poziom 7,9%. Była to wartość niższa o 0,3 pkt. proc. zarówno od wyniku z końca II kwartału 2023 r., jak również w relacji do analogicznego okresu roku poprzedniego. Liczbę osób pozostających bez pracy w regionie Warmii i Mazur w ujęciu kwartalnym przedstawiono na wykresie 3.

³ W analizie koniunktury gospodarczej Polski zrezygnowano z tworzenia syntetycznego wskaźnika opóźnionego.

⁴ Szerzej na ten temat: Malina A. 2004, *Wielowymiarowa analiza przestrzennego zróżnicowania struktury gospodarki Polski według województw*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Krakowie.

Wykres 3.

**Liczba bezrobotnych w województwie warmińsko-mazurskim
(w tys. osób, stan na końcu okresu)**

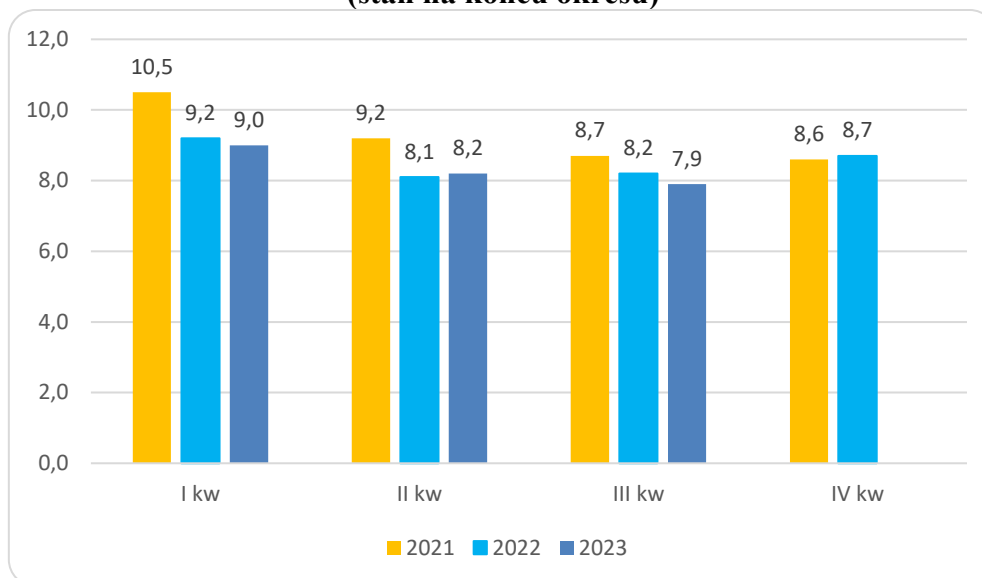

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Olsztynie.

Odnotowany poziom stopy bezrobocia w regionie na koniec III kwartału 2023 r. (7,9%) był najniższym od początku opracowywania niniejszego raportu, tj. od 2008 r. Wydaje się, że pułap nieco poniżej 8% dla regionu o bardzo trudnym rynku pracy, jakim jest region Warmii i Mazur, stanowi granicę naturalnej stopy bezrobocia. Jest to sytuacja, w której praktycznie nie ma bezrobocia, a jakiegokolwiek osoby pozostające bez pracy, mogą ją dosyć łatwo znaleźć, lub pozostają poza rynkiem pracy z własnej woli. W ostatnim kwartale br. stopa bezrobocia może nieco wzrosnąć, ze względu na wygaszanie prac sezonowych, jednak w kolejnych kwartałach 2024 r. jej poziom będzie najprawdopodobniej nadal niski. Podobnie jak w poprzednim kwartale, część firm sygnalizuje problemy z obsadzeniem stanowisk pracy. Duże obawy pracodawców związane są ze wzrostem kosztów wynagrodzeń, związanych z inflacją oraz zapowiadany wzrost płacy minimalnej. Pracownicy, z uwagi na wysoki poziom inflacji w poprzednich miesiącach i spadki realnej siły nabywczej ich wynagrodzeń będą chcieli uzyskać rekompensatę w tym zakresie. Sprzyja temu również niskie bezrobocie, które w negocjacjach płacowych stwarza większą siłę przetargową pracownikom. Zmiany stopy bezrobocia w ujęciu kwartalnym przedstawiono na wykresie 4.

Wykres 4.

Stopa bezrobocia w województwie warmińsko-mazurskim (stan na końcu okresu)

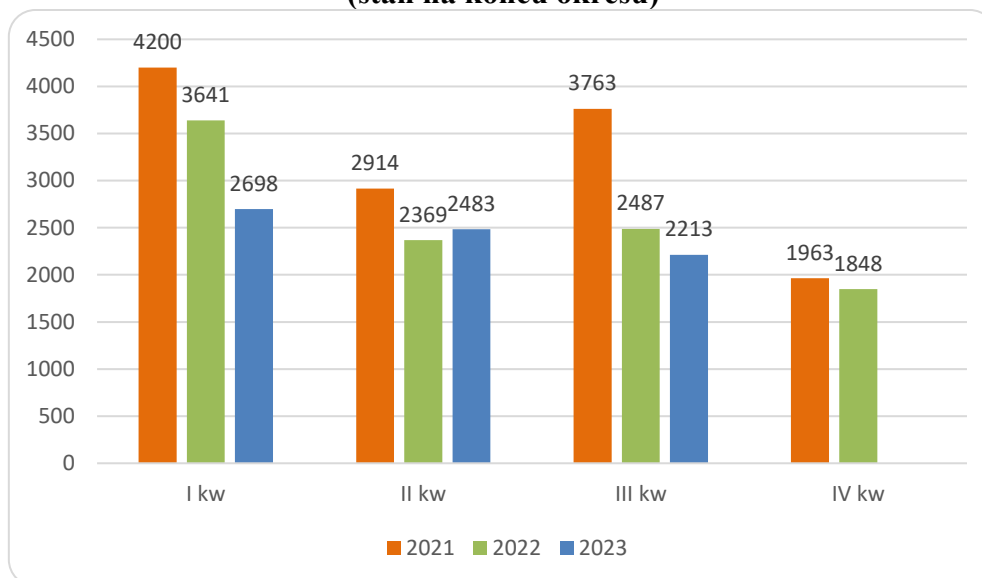

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Olsztynie.

Ważnym wskaźnikiem dla oceny sytuacji na rynku pracy, jest zdolność firm do tworzenia nowych stanowisk pracy. Informacją na ten temat jest liczba ofert pracy niesubsydiowanej, tzn. ofert wynikających z realnego zapotrzebowania na pracowników przez przedsiębiorców, bez jakichkolwiek dopłat publicznych. **Według stanu na koniec III kwartału 2023 r. liczba ofert pracy niesubsydiowanej na Warmii i Mazurach wyniosła 2213, tj. o 270 ofert mniej, w porównaniu do wartości z końca II kwartału 2023 r.** Biorąc pod uwagę skumulowany okres III kwartału, liczba ofert pracy była większa o 1,5% w relacji do II kwartału 2023 roku, natomiast w porównaniu do analogicznego kwartału 2022 roku, nastąpił spadek liczby ofert pracy o 11%. Nie są to zatem zmiany jednokierunkowe. Liczba ofert pracy na koniec III kwartału br. należy do najniższych w całym 2023 r. Pozytywem na tym tle jest fakt, iż w badanym okresie nastąpił wzrost udziału ofert pracy niesubsydiowanej do poziomu 72,3% wszystkich ofert (poprzednio 71%). Niższa w porównaniu do analogicznego kwartału poprzedniego roku liczba ofert pracy może świadczyć o mniejszym zapotrzebowaniu pracodawców na nowych pracowników, spowodowanych m.in. trudnościami w pozyskaniu nowych zamówień produkcyjnych. Liczbę ofert pracy w ujęciu kwartalnym zaprezentowano na wykresie 5.

Wykres 5.

Liczba ofert pracy niesubsydiowanej w województwie warmińsko-mazurskim (stan na końcu okresu)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie.

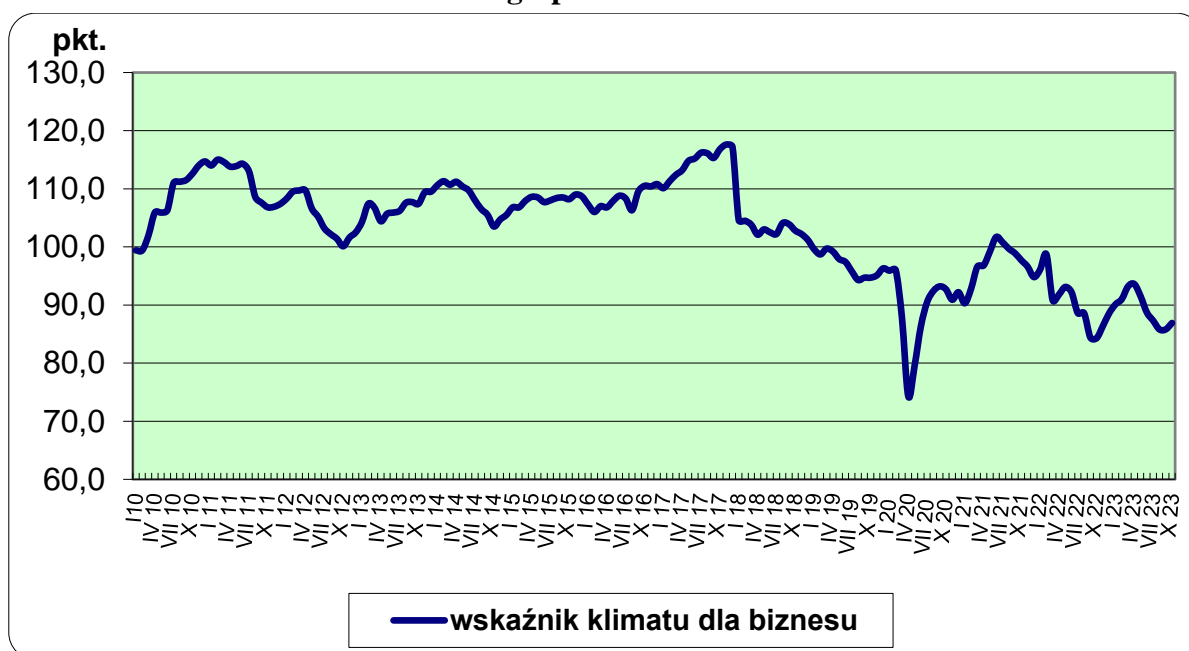
Wpływ na gospodarkę Warmii i Mazur ma również sytuacja gospodarcza za granicą. Wartość wskaźnika IFO obrazującego klimat dla biznesu w Niemczech na koniec III kwartału 2023 r. wyniosła 85,8 pkt., co oznacza pogorszenie sytuacji w gospodarce Niemiec o 2,7 pkt. w relacji do wyniku z końca II kwartału 2023 r. W relacji do wskaźnika z analogicznego okresu poprzedniego roku ocena ta jest wyższa o 1,4 pkt.

W III kwartale 2023 r., podobnie jak w poprzednim okresie, gospodarka Niemiec odnotowała praktyczne zerowy wzrost gospodarczy (PKB uległ obniżeniu o 0,1%). Oznacza to wejście w stan stagnacji gospodarczej. Spowodowane jest to spadkami produkcji w trzech kluczowych sektorach: przemyśle, budownictwie oraz usługach. Stan gospodarki Niemiec jest efektem niskiej koniunktury na kluczowych dla niej rynkach eksportu – USA i Chin.

Według prognoz instytutu IFO, perspektywy gospodarki niemieckiej są pesymistyczne, z uwagi na wysoki poziom stóp procentowych w strefie euro. Obniżeniu uległy także nowe zamówienia w przemyśle. Syntetyczny obraz koniunktury gospodarki Niemiec przedstawiono na wykresie 6.

Wykres 6.

Stan gospodarki Niemiec

Źródło: <https://www.ifo.de/node/48084>.

Produkcja sprzedana przemysłu województwa warmińsko-mazurskiego w cenach stałych była na końcu III kwartału 2023 r. o 10,3% niższa niż przed rokiem i o 6,5% niższa w porównaniu z poziomem produkcji z II kwartału 2023 roku. W tym samym okresie produkcja przemysłowa w Polsce zmniejszyła się w ujęciu rocznym o 3,1%, natomiast w relacji do poprzedniego kwartału nastąpił spadek o 1,5%. Powyższe dane wskazują, że dynamika spadku w przemyśle Warmii i Mazur była wyższa od analogicznego kierunku zmian dla kraju ogółem.

Niższy niż we wrześniu 2022 r. poziom produkcji sprzedanej wystąpił w 19 (spośród 28 występujących w województwie) działach przemysłu, wyższy w 9. Spadek sprzedaży odnotowano m.in. w produkcji: artykułów spożywczych oraz papieru (o 15,3%), wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych (o 12,4%), wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny (o 6,6%) oraz mebli (o 3,5%). Wzrost dotyczył m.in. produkcji wyrobów z metali (o 4,8%).

Wyniki w przemyśle wskazują, że sektor ten na Warmii i Mazurach kontynuuje proces hamowania aktywności już 3. kwartał z rzędu. Dalszy przebieg koniunktury będzie głównie zależał od kształtowania się popytu zagranicznego, który nie wzrasta oraz zmian cen energii, kosztów zatrudnienia oraz kosztów finansowania działalności (oprocentowanie kredytu).

Dynamika produkcji przemysłowej w ujęciu kwartalnym została zaprezentowana na wykresie 7.

Wykres 7.

Dynamika produkcji przemysłowej (analogiczny kwartał poprzedniego roku = 100)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Olsztynie.

Wielkość produkcji budowlano-montażowej, obejmująca roboty o charakterze inwestycyjnym i remontowym, zrealizowana na terenie województwa warmińsko-mazurskiego przez przedsiębiorstwa budowlane o liczbie pracujących powyżej 9 osób, była na koniec III kwartału 2023 r. 3-krotnie wyższa niż przed rokiem i o 88,6% wyższa w porównaniu z wartością tej produkcji w końcu II kwartału 2023 r.

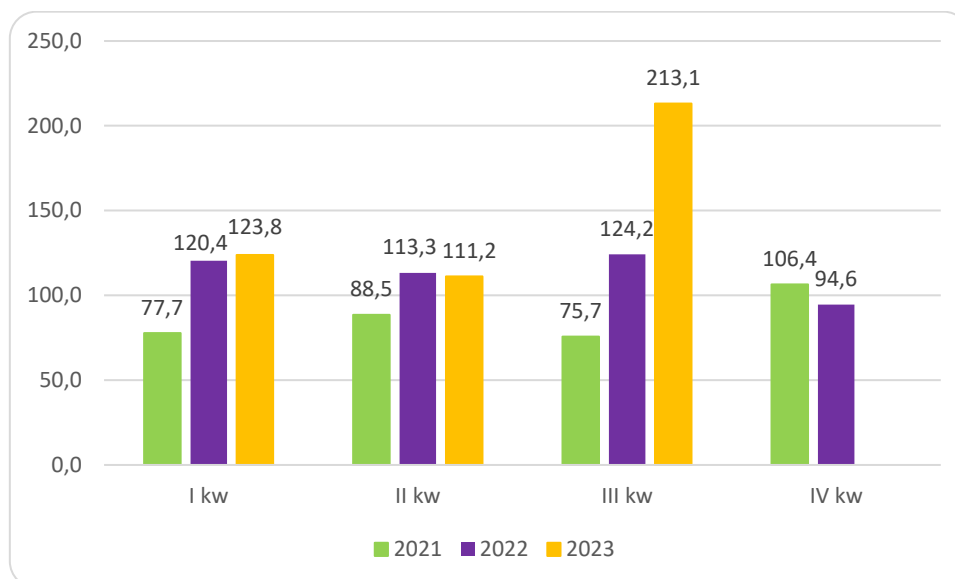
Według danych Urzędu Statystycznego w Olsztynie, w porównaniu z wrześniem 2022 roku wzrost produkcji budowlano-montażowej dotyczył wszystkich działów budownictwa. Wśród przedsiębiorstw zajmujących się wznoszeniem budynków odnotowano wzrost ponad 5-krotny, w dziale „budowa obiektów inżynierii lądowej i wodnej” – o 83,4%, a w dziale „roboty budowlane specjalistyczne” – o 45,3%.

Wyniki w sektorze produkcji budowlano-montażowej są spektakularne. Po słabych odczytach w pierwszym półroczu 2023, nastąpiło silne odbicie w tym sektorze gospodarki. Pomimo wysokich cen materiałów budowlanych oraz wysokich kosztów pracy, sektor budownictwa coraz mocniej ciągnie gospodarkę regionu w górę. Co istotne – wzrosty nie dotyczą wyłącznie budownictwa infrastrukturalnego, ale również wielorodzinnego oraz indywidualnego.

Dobre dane z sektora budownictwa będą miały swoje przełożenie na ostateczne wyniki w kolejnych kwartałach. Obecnie, wskutek niskiej aktywności budownictwa w I półroczu 2023 roku nastąpił spadek liczby mieszkań oddanych do użytkowania (o 41,0%), liczby mieszkań których budowę rozpoczęto (o 25,8%) oraz liczby mieszkań na budowę których uzyskano pozwolenia lub dokonano zgłoszeń z projektem budowlanym (o 9,7%). Dynamika produkcji budowlano-montażowej w ujęciu kwartalnym została zaprezentowana na wykresie 8.

Wykres 8.

Dynamika produkcji budowlano-montażowej
(analogiczny kwartał poprzedniego roku = 100)

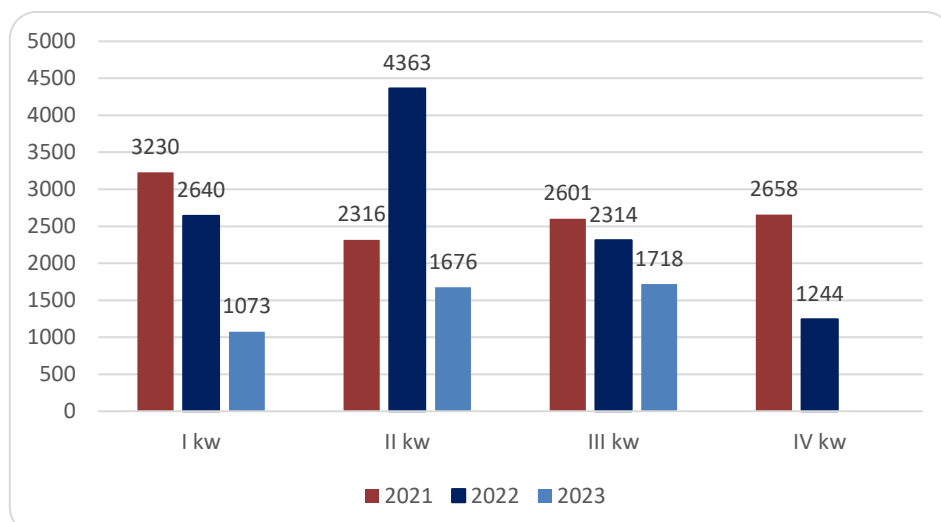
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Olsztynie.

W III kwartale 2023 r. starostwa powiatowe wydały 1718 pozwoleń na budowę, tj. liczbę o 2,5% większą od liczby pozwoleń wydanych w poprzednim kwartale oraz o 26% mniejszą od liczby wydanych pozwoleń w analogicznym kwartale poprzedniego roku. Wyniki te są zbieżne ze zmianami dynamiki produkcji budowlanej. Na podstawie ogólnych tendencji w gospodarce można przypuszczać, że w ostatnim kwartale br. oraz kolejnych kwartałach 2024 r. dynamika produkcji budowlanej będzie kontynuowana. Może temu sprzyjać fakt malejącej inflacji, a co za tym idzie, wzrost płac realnych (po 3 kwartałach ich spadku). Drugim czynnikiem mogą być deklarowane przez NBP w przyszłości obniżki stóp procentowych, mające wpływ na koszty zaciągniętych kredytów. Dotyczyć to będzie w szczególności budownictwa indywidualnego, którego znaczący spadek odnotowano już w I kwartale br. W odniesieniu do budownictwa infrastrukturalnego (drogi, mosty, linie kolejowe), ich realizacja jest w mniejszym stopniu wrażliwa na wahania koniunktury. Niemniej jednak finansowanie tego typu inwestycji opiera się na środkach publicznych, a z uwagi na zakończenie jednego okresu finansowania z UE i brak na razie nowej perspektywy, może nastąpić finansowa przerwa w tym zakresie.

W skali całego kraju dynamika produkcji sektora budowlanego kształtowała się w III kwartale 2023 r. odpowiednio: wzrost o 5,4% w porównaniu do analogicznego okresu poprzedniego roku oraz wzrost o 4% w stosunku do poprzedniego kwartału. Zmiany liczby wydanych pozwoleń na budowę w ujęciu kwartalnym na Warmii i Mazurach zaprezentowane zostały na wykresie 9.

Wykres 9.

Kwartałna liczba wydanych pozwoleń na budowę

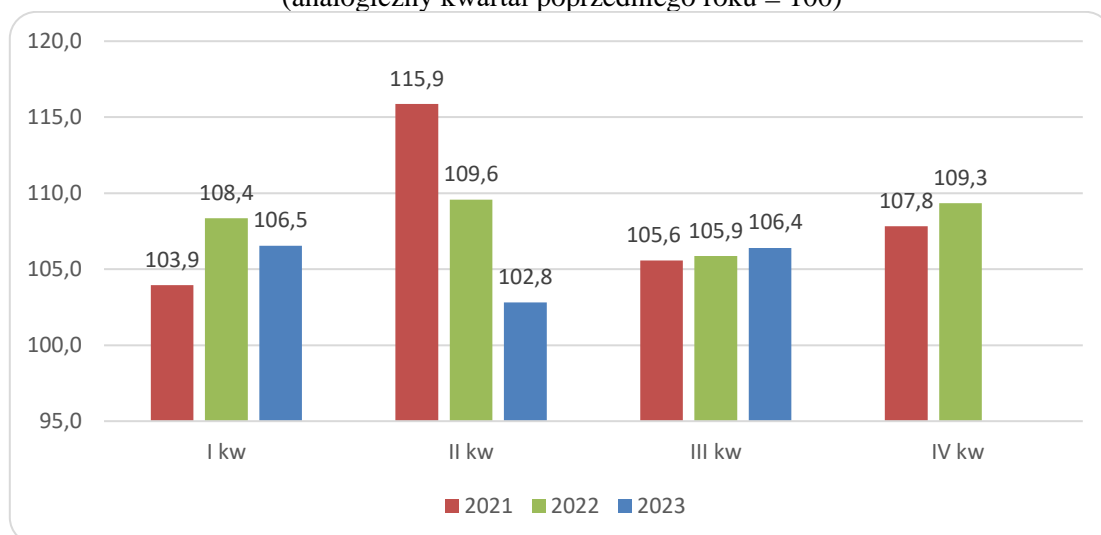

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Olsztynie.

Sprzedaż detaliczna na koniec III kwartału 2023 r. w województwie warmińsko-mazurskim była wyższa o 6,4% w porównaniu do analogicznego kwartału roku poprzedniego. Wartość sprzedaży detalicznej (w ujęciu nominalnym) była natomiast zbliżona do poziomu z czerwca 2023 r. W sytuacji wysokiej inflacji oznacza to spadek w ujęciu realnym. W skali całego kraju sprzedaż detaliczna w ujęciu rocznym uległa obniżeniu o 0,3%, zaś w przypadku zmiany względem poprzedniego kwartału, nastąpił wzrost o 1,5%. Dynamika sprzedaży detalicznej w województwie warmińsko-mazurskim w ujęciu kwartalnym została zaprezentowana na wykresie 10.

Wykres 10.

Dynamika sprzedaży detalicznej (analogiczny kwartał poprzedniego roku = 100)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Olsztynie.

W porównaniu z analogicznym okresem 2022 r. wzrost sprzedaży detalicznej towarów (zrealizowanej przez przedsiębiorstwa handlowe i niehandlowe) odnotowano m.in. w podmiotach z grupy: „pojazdy samochodowe, motocykle, części” (o 56,4%), „tekstylnia, odzież, obuwie” (o 30,5%), „żywność, napoje i wyroby tytoniowe” (o 12,0%). Spadek

sprzedaży detalicznej dotyczył m.in. podmiotów z grupy „meble, RTV, AGD” (o 39,4%) oraz „paliwa” (o 17,2%). Uwzględniając poziom inflacji na koniec III kwartału br. (8,2%), powyższe wzrosty będą miały nieco niższą dynamikę. Nie zmienia to jednak faktu, iż po raz pierwszy od początku 2023 r. nastąpił wzrost wartości sprzedaży wśród najważniejszych składników popytu konsumpcyjnego. Może to wskazywać na poprawę optymizmu wśród konsumentów, jak również wzrost ich dochodów realnych, co ma kluczowe znaczenie w zmianie tendencji koniunkturalnych. W tym kontekście najważniejszym czynnikiem decydującym o utrzymaniu pozytywnego trendu będzie poziom inflacji w 2024 r., który określi dynamikę płac w ujęciu realnym na kolejne kwartały.

Wartość przeciętnej płacy w sektorze przedsiębiorstw w województwie warmińsko-mazurskim w ujęciu realnym (po uwzględnieniu wpływu inflacji) na koniec III kwartału 2023 roku uległa zwiększeniu o 6%, licząc rok do roku. W stosunku do poprzedniego kwartału poziom płac wzrósł realnie o 2,8%.

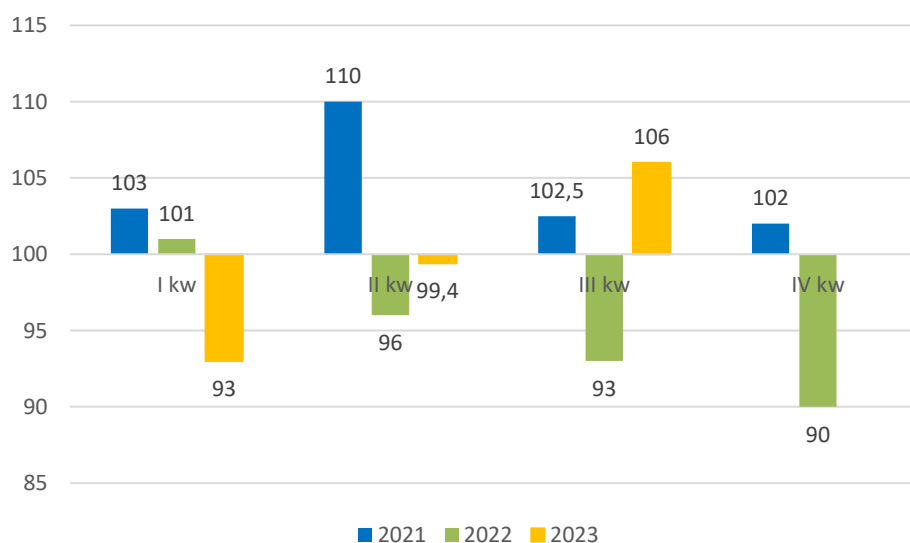
Prognozy z ostatniego raportu odnośnie zmian w płacach realnych potwierdziły się. III kwartał 2023 r. jest praktycznie pierwszym okresem od 6 kwartałów, w którym nastąpił powrót do dodatnich realnie zmian wartości wynagrodzeń w gospodarce regionu (niewielki dodatni wzrost płac w IV kwartale 2022 roku wynikał z wypłat rocznych premii, stąd też nie może być traktowany jako odwrócenie trendu). Jest to bardzo ważny i pozytywny sygnał w gospodarce, odnośnie ponownego wejścia na ścieżkę wzrostu gospodarczego. Wzrost płac w ujęciu realnym jest czynnikiem, który po pewnym czasie pociągnie za sobą wzrosty w pozostałych, istotnych dla gospodarki regionu sektorach (konsumpcja, budownictwo). Jeśli tendencja spadkowa inflacji się utrzyma, a jednocześnie płace będą wzrastały w wyższym od inflacji tempie, to można oczekiwać kontynuacji ożywienia w gospodarce w kolejnych kwartałach.

W skali całego kraju dynamika płac realnych w III kwartale również była dodatnia i wyniosła 1,9% w ujęciu rocznym. W relacji do poprzedniego kwartału, poziom płac uległ realnie zwiększeniu o 0,3%. Zmiany dynamiki realnych wynagrodzeń w ujęciu kwartalnym na Warmii i Mazurach zostały zaprezentowane na wykresie 11.

Wykres 11.

Dynamika realnych (po uwzględnieniu inflacji) wynagrodzeń w sektorze przedsiębiorstw

(analogiczny kwartał poprzedniego roku = 100)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Olsztynie.

W porównaniu do III kwartału 2022 r. wzrost przeciętnych wynagrodzeń odnotowano w większości sekcji, m.in. w obsłudze rynku nieruchomości (o 38,3%), działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej (o 31,2%), zakwaterowaniu i gastronomii (o 23,1%), transporcie i gospodarce magazynowej (o 20,2%), administrowaniu i działalności wspierającej (18,2%) oraz budownictwie (o 17,4%). W pozostałych sekcjach gospodarki wzrosty w ujęciu nominalnym nie rekompensowały w pełni skutków inflacji. Należy pamiętać, że powyższe zmiany dotyczą podmiotów zatrudniających co najmniej 10 pracowników, podczas gdy w gospodarce Warmii i Mazur znaczną część podmiotów stanowią tzw. mikrofirmy, w których wzrosty płac są najczęściej niższe od przeciętnych.

Zgodnie z ostatnią, listopadową prognozą NBP inflacja w kolejnych kwartałach, będzie ulegała dalszemu obniżeniu, co nie oznacza obniżki cen, a jedynie obniżenie ich tempa wzrostu. Reasumując kluczowe zarówno dla gospodarki Warmii i Mazur, jak i całego kraju będą najbliższe dwa kwartały. Jeśli w tym okresie zostanie utrzymana pozytywna zmiana w zakresie obniżania się poziomu inflacji oraz nastąpi odblokowanie funduszy UE w ramach Krajowego Planu Odbudowy, a gospodarka UE wyjdzie ze stanu stagflacji, to rok 2024 powinien być okresem umiarkowanego wzrostu gospodarczego zarówno w regionie Warmii i Mazur, jak również w kraju ogółem.

Opracował:

dr hab. Rafał Warząła, prof. UWM w Olsztynie
Kierownik Katedry Teorii Ekonomii
Wydział Nauk Ekonomicznych
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie
e-mail: rafal.warzala@uwm.edu.pl